

การเพาะกล้าแห่งปัญญา เพื่อได้มาซึ่งสันติ

(Cultivating Wisdom, Harvesting Peace)

ข้อเสนอแนะจากการสัมมนานานาชาติ

ของศูนย์พหุความเชื่อ มหาวิทยาลัยกริฟฟิท บริสเบน ออสเตรเลีย

ระหว่างวันที่ 10 -13 สิงหาคม 2548

370.114 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
ส 691 ก การเพาะกล้าแห่งปัญญาเพื่อได้มาซึ่งสันติ
กรุงเทพฯ : สกศ. , 2549
40 หน้า
ISBN 974-559-8631
1. การศึกษา-สันติ.
I. ชื่อเรื่อง

การเพาะกล้าแห่งปัญญาเพื่อได้มาซึ่งสันติ

สิ่งพิมพ์ สกศ. อันดับที่ 42/2549

พิมพ์ครั้งที่ 1 มิถุนายน 2549

จำนวนพิมพ์ 2,000 เล่ม

จัดพิมพ์เผยแพร่ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
ถนนสุขุโขทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
โทรศัพท์ 0-2668-7123 ต่อ 1211, 1212
โทรสาร 0-2243-0085
Website : <http://www.onec.go.th>

สำนักพิมพ์ บริษัท พิมพ์ดี จำกัด
21/232-4 ซอยคลองหนองใหญ่
ถนนวงแหวน เขตบางแค กรุงเทพฯ 10160
โทรศัพท์ 0-2803-2694-7
โทรสาร 0-2803-4401

เอกสาร “การเพาะกล้าแห่งปัญญาเพื่อได้มาซึ่งสันติ” ฉบับนี้ เป็นการนำเสนอสาระสำคัญในการจัดการศึกษา เพื่อสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นในสังคมจากข้อเสนอในการสัมมนานานาชาติเรื่อง “การเพาะกล้าแห่งปัญญาเพื่อได้มาซึ่งสันติ (Cultivating Wisdom, Harvesting Peace)” โดยครอบคลุมข้อเสนอทั้งในด้านหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การผลิต และพัฒนาครู คณาจารย์ บทบาทของโรงเรียน สถาบันอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ สื่อมวลชน สถาบันศาสนา ชุมชน และองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการสร้างสันติสุขที่ยั่งยืนจะเป็นจริงได้ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม การยอมรับและเคารพในความแตกต่างหลากหลายของมนุษย์ ทั้งในเรื่อง เชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ตลอดจน แนวประเพณีปฏิบัติ ที่สำคัญต้องทำให้เกิดค่านิยมร่วมที่ดีที่จะช่วยกันสร้างจิตสำนึกในเรื่องนี้ด้วยการบ่มเพาะให้เกิดขึ้นตั้งแต่ วัยเยาว์ และเกิดขึ้นถึงระดับจิตวิญญาณในมนุษย์

ผมหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารเรื่อง “การเพาะกล้าแห่งปัญญาเพื่อได้มาซึ่งสันติ” ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานทางการศึกษาและที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้ที่สนใจทั่วไปที่จะนำไปสู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริงและยั่งยืนได้ทั้งในระดับสังคมไทยและสังคมโลก

ท้ายที่สุดนี้ ผมขอขอบคุณศูนย์พหุความเชื่อ แห่งมหาวิทยาลัยกริฟฟิท (Multi-Faith Centre, Griffith University) ประเทศออสเตรเลีย ที่ได้จัดสัมมนานานาชาติเรื่อง “การเพาะกล้าแห่งปัญญาเพื่อได้มาซึ่งสันติ” ขึ้น และได้ส่งเอกสารที่เป็นประโยชน์ฉบับนี้มาให้ และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ที่ได้ศึกษาและจัดทำเอกสารเผยแพร่เพื่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ต่อไป

(นายจาตุรนต์ ฉายแสง)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

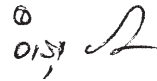

ปัจจุบันได้มีความพยายามจากหลายหน่วยงานที่จะส่งเสริมให้เกิดสันติสุขบนหลักการของความเป็นเอกภาพบนความหลากหลาย และการจัดสัมมนาในระดับนานาชาติเรื่อง “การเพาะกล้าแห่งปัญญาเพื่อได้มาซึ่งสันติ (Cultivating Wisdom, Harvesting Peace)” ซึ่งจัดโดยศูนย์พหุความเชื่อ แห่งมหาวิทยาลัยกริฟฟิท (Multi-Faith Centre, Griffith University) ประเทศออสเตรเลีย โดยการสนับสนุนจากวิทยาลัยแห่งการเรียนรู้เพียวแลนด์ (Pure Land Learning College) และหน่วยงานขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ก็เป็นอีกความพยายามในการส่งเสริมความสันติสุขแบบยั่งยืน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายจาตุรนต์ ฉายแสง) พิจารณาถึงประโยชน์ของข้อเสนอแนะที่ได้จากการสัมมนาดังกล่าว จึงมอบหมายให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาดำเนินการศึกษาสาระที่เป็นประโยชน์และเผยแพร่ เพื่อให้มีการนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาไทยเพื่อสร้างเสริมสังคมแห่งสันติสุขต่อไป

สำนักงานฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารเรื่อง “การเพาะกล้า
แห่งปัญญาเพื่อได้มาซึ่งสันติ” ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อ
การสร้างสันติสุขให้กับหน่วยงานทางการศึกษาและที่เกี่ยวข้อง
รวมทั้งผู้ที่สนใจทั่วไป

(นายอรุณ จันทวานิช)

เลขาธิการสภาการศึกษา

ความเป็นมา

ตั้งแต่ศตวรรษที่ 21 เป็นต้นมา ได้เกิดเหตุการณ์รุนแรงมากมายที่ทำลายต่อสันติสุข ทั้งในระดับท้องถิ่น ประเทศ ภูมิภาค และระดับโลก เป็นผลให้องค์กรที่เกี่ยวข้องในหลายประเทศได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้เกิดความสงบร่มเย็นแก่มวลมนุษย์ รวมถึง Multi – Faith Centre ของ Griffith University ประเทศออสเตรเลีย ซึ่งเป็นสถาบันที่ได้รับรางวัลในเรื่องการศึกษาเพื่อสันติภาพจาก UNESCO เมื่อปี พ.ศ. 2543 ได้จัดให้มีการสัมมนานานาชาติเพื่อระดมความคิดเห็นเรื่อง **การเพาะกล้าแห่งปัญญาเพื่อได้มาซึ่งสันติ (Cultivating Wisdom, Harvesting Peace)** ระหว่างวันที่ 10 – 13 สิงหาคม 2548 โดยมีผู้เข้าร่วมประชุม จาก 25 ประเทศทั่วโลก และ Professor Toh Swee - Hin ผู้อำนวยการ Multi - Faith Centre ได้ส่งผลจากการสัมมนาไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายจาตุรนต์ ฉายแสง) เพื่อขอให้พิจารณานำข้อเสนอแนะดังกล่าว บูรณาการเข้ากับนโยบายด้านการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

และสนับสนุนให้เกิดแผนงาน/โครงการ เพื่อนำนโยบายสู่
การปฏิบัติของหน่วยงานการศึกษาของประเทศไทย
ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้มอบให้สำนักงาน
เลขาธิการสภาการศึกษา สรุปสาระสำคัญของเรื่องนี้
นำเสนอเพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป

หลักการสำคัญ

การเพาะต้นกล้าแห่งปัญญาเพื่อสร้างสันติสุข
ให้เกิดขึ้นในกายภาคหน้านั้น เป็นกระบวนการเรียนรู้
ตลอดชีวิต ที่เกิดได้ในการศึกษาทุกรูปแบบ ทุกระดับ
ตั้งแต่ในครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน สถานที่ทำงาน
เป็นการพัฒนาในระดับจิตวิญญาณ หรือจิตสำนึกในตัวมนุษย์
ที่จะช่วยกันดูแลโลกให้ร่มเย็นเป็นสุข โดยการศึกษา
ต้องทำให้คนเข้าใจ ยอมรับและเคารพในความแตกต่าง
หลากหลายของมนุษย์ ทั้งในเรื่องเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม
ค่านิยม ความเชื่อ ตลอดจนแนวประพฤติปฏิบัติ
รวมถึงต้องทำให้เกิดค่านิยมร่วมที่ดี อันได้แก่ ความรัก
ความเมตตา ความยุติธรรม ความไม่เห็นแก่ตัว ความอดกลั้น
อดทน ความมีวินัย ความจริงใจ ซื่อสัตย์ การให้อภัย
การประนีประนอม โดยเรียนรู้ด้วยวิธีการต่างๆ
รวมถึงการมีแบบอย่างที่ดีให้ยึดถือ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการสัมมนาดังกล่าว สามารถสรุปสาระสำคัญที่เป็นประโยชน์ที่ควรนำเสนอในที่นี้ได้เป็น 5 ประเด็นคือ

- 1) หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน
- 2) การผลิต และพัฒนา ครู คณาจารย์
- 3) บทบาทของสถานศึกษา
- 4) บทบาทของกระทรวงศึกษาธิการ

ดังมีสาระสำคัญของแต่ละประเด็นโดยสรุปดังนี้

1. หลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอน

ให้ปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ของการออกแบบหลักสูตร จากเดิมที่มุ่งเน้นการเรียนเนื้อหาสาระ และประเมินผลโดยดูจากเกรดที่ได้จากการสอบมากเกินไป มาเน้นการพัฒนาคุณภาพภายในของมนุษย์ ซึ่งเป็นเรื่องของคุณธรรม จริยธรรม การปลูกฝังความมีเมตตา รักสันติ รวมถึง การมีทักษะชีวิต ซึ่งหลักสูตรเหล่านี้จะสอนทักษะที่สำคัญ ในเรื่องกระบวนการคิดวิเคราะห์ การคิดทบทวน และการเจรจาสื่อสาร และได้เสนอแนะเนื้อหาสาระที่หลักสูตรควรกำหนดไว้ในลักษณะองค์รวมที่ประกอบด้วยศาสตร์หลากหลายสาขา ซึ่งประกอบด้วย การระงับสงครามและ

ความรุนแรงด้วยรูปแบบต่างๆ การเปลี่ยนแปลงชุมชน และสังคมโลกแห่งความยุติธรรมและความเมตตา การศึกษาเพื่ออนาคตที่ยั่งยืน การปลูกฝังเรื่องสิทธิมนุษยชน การถักทอความสงบราบรื่น และความสามัคคีเป็นปีกแผ่น และการบ่มเพาะสันติภายในจิตใจ

โดยที่การเรียนการสอนเพื่อเพาะต้นกล้าแห่งปัญญาที่จะนำไปสู่ความสันติสุขนั้น จะต้องใช้วิธีการเรียนการสอนแบบบูรณาการ การฝึกประสบการณ์ และความเป็นองค์รวมของค่านิยม คุณธรรม หลักการแห่งสันติสุข และความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความเชื่อ ด้วยรูปแบบการสอนต่างๆ และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยเฉพาะหลักสูตรและการเรียนการสอนด้านกีฬานั้น จะต้องเน้นการให้ความสำคัญกับความยุติธรรม การไม่ใช้ความรุนแรง การให้ความเคารพซึ่งกันและกัน การสอนด้วยศิลปะการแสดง ดนตรี การเล่นกีฬา การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิด การสนทนา สัมพันธ์ ตลอดจนเสริมสร้างประสบการณ์ เช่น การเข้าไปใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนต่างๆ การพักแบบ Home stays การจัดทำโครงการ/ค่ายเพื่อความสามัคคีสันติ การรักษาคู่ครอง สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ การรณรงค์เพื่อให้เกิดการค้าขายแบบยุติธรรม จริยธรรมในการบริโภค อุปโภค การไม่ทำของเล่นที่เป็นอาวุธสงคราม ทั้งนี้ โดยใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาทุกรูปแบบที่รวมถึงวิทยุ

โทรทัศน์ internet เพื่อให้ผู้เรียนทุกกลุ่มเข้าถึงการศึกษา ในเรื่องนี้ โดยที่ผู้สอนควรเป็นต้นแบบของการสร้างวัฒนธรรม ของความสันติ ทั้งในระดับห้องเรียน โรงเรียน และชุมชน ซึ่งเน้นว่า การเรียนการสอนจะทำให้ผู้เรียนได้เกิดความคิด ถึงระดับการวิเคราะห์ ระบบค่านิยมของตนเองอย่างจริงจัง ที่ช่วยให้เกิดปัญญาที่นำไปสู่ความสันติสุขของสังคมได้ตาม เป้าหมาย

2. การผลิต และการพัฒนา ครู คณาจารย์

สถาบันฝึกหัดครูควรจะต้องจัดให้มีหลักสูตรในเรื่องนี้ เพื่อให้ครูได้รับการฝึกฝนวิธีการเรียนการสอน ทั้งครูที่อยู่ระหว่างการประจำการ และก่อนประจำการ รวมถึงเป็น แหล่งความรู้ให้ผู้ที่ต้องการศึกษาค้นคว้าในเรื่องนี้ และเรื่อง อื่นๆ ที่นำไปสู่เป้าหมายของการศึกษาตามที่ UNESCO ได้ เสนอไว้คือ การเรียนเพื่อรู้ การเรียนเพื่อชีวิต การเรียน เพื่อปฏิบัติ และการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน (Learning to know; Learning to be; Learning to do; and Learning to live together)

ในการพัฒนาวิชาชีพครู ควรมีการระบุถึงการให้ ครูเป็นแบบอย่าง หรือต้นแบบของการผสมผสานค่านิยม และ นำหลักการของการใช้ปัญญาเพื่อให้เกิดความมีสันติไปใช้ ในชีวิตประจำวัน ขณะที่ผู้บริหาร พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้เรียน

และสังคม มีหน้าที่จะต้องส่งเสริม สนับสนุนครูให้ทำหน้าที่ ด้วยการนำค่านิยมดังกล่าวเข้าไปปฏิบัติในชีวิตส่วนตัว และสังคมเช่นเดียวกับครู

3. บทบาทของสถานศึกษา

โรงเรียนต้องทบทวนและกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย และแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในเรื่องนี้ การมีแผนงาน โครงการ หรือโปรแกรม กิจกรรมเป็นการเฉพาะ และสอดแทรกอยู่ในการเรียนการสอนทุกรูปแบบ รวมถึงการทำให้ พ่อแม่ ครอบครัว ชุมชน มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝัง และเป็นแบบอย่างที่ดีของการสร้างวัฒนธรรมแห่งสันติสุข

สำหรับสถาบันอุดมศึกษา ควรทบทวนวิสัยทัศน์ ในการผลิตบัณฑิต จากที่มุ่งแต่ตอบสนองการเจริญเติบโต ทางเศรษฐกิจ การแข่งขันทางการตลาด ให้หันมาเน้น การพัฒนา ค่านิยม ทักษะ ทักษะของบัณฑิต เพื่อสร้างบัณฑิต ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมในวิชาชีพของตน ที่นำไปสู่ ความดีงามของมวลมนุษย และสิ่งแวดล้อม การเปิดกว้าง ให้มีการประเมิน/วิเคราะห์สถาบัน ทั้งจากภายในและภายนอก องค์กร ดำเนินการวิจัยและให้บริการที่นำไปสู่การช่วยเหลือ ปรับเปลี่ยนแก้ไขแก่นของปัญหา ความขัดแย้งของ ประชาชน และชุมชนในระดับรากหญ้า ส่งเสริมสิทธิของคณาจ นกลุ่มน้อย บนพื้นฐานของความยุติธรรม การประสาน

สัมพันธ์ระหว่างความแตกต่างทางวัฒนธรรมทั้งของนักศึกษา และประชาชน โดยอาศัยความร่วมมืออย่างเป็นทางการ ของคณาจารย์ในสถาบันที่มีความเชี่ยวชาญในหลากหลาย สาขา ทั้งทางสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ จิตวิทยา ชีววิทยา ประสาทวิทยา ฯลฯ

ทั้งนี้ มีข้อเสนอแนะว่า ในการประเมินคณาจารย์ ควรมีเกณฑ์ว่าด้วยสมรรถนะของการปลูกฝังนักศึกษาให้เกิด พลังปัญญาเพื่อนำไปสู่สันติธรรม การมีเจตนารมณ์และความกล้า ที่จะยกปัญหาวิกฤตขึ้นมาแก้ไข และระดับความสามารถในการแปลงทฤษฎีสู่การปฏิบัติว่ามีมากน้อยเพียงใด

4. บทบาทกระทรวงศึกษาธิการ

หน่วยงานของรัฐ คือกระทรวงศึกษาธิการ ต้องให้ความสำคัญกับการปฏิรูปหลักสูตร และกำหนด แนวทางปฏิบัติ ในการเพาะต้นกล้าแห่งปัญญาเพื่อนำไปสู่ ความสงบสุขของประชาชน ประเทศชาติ รวมถึงตระหนักว่า การศึกษานั้นมีความหมายมากกว่าการเรียนรู้วิชาการ และการอบรมทักษะ รวมถึงไม่ลืมว่าเด็กและเยาวชนต้องการ เล่นเพื่อสุขภาพทางอารมณ์ และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การมีตารางเรียนที่เข้มงวด และหลักสูตรที่อัดแน่นจะเป็น ตัวสกัดกั้นการเติบโตด้านความคิด และความร่าเริงของเด็ก กระทรวงศึกษาธิการ ต้องกำหนดภาระการเรียนการสอนของ

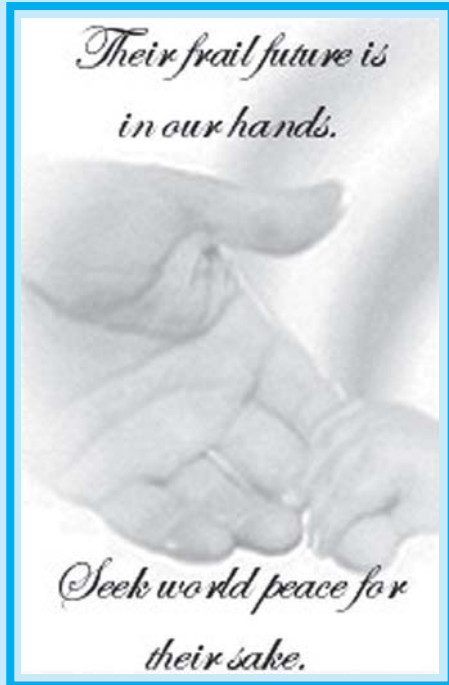
ทั้งนักเรียนและครู พิจารณาปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์
ในการออกแบบหลักสูตร จากที่เน้นด้านวิชาการ และ
การแข่งขัน มาเป็นการเน้นผู้เรียนให้มีความคิดแบบมีเหตุผล
ให้ความสำคัญกับความมีมนุษยธรรม การพัฒนาบุคลิกภาพ
ทางจริยธรรม การมีทักษะชีวิต และพุ่มพักหน่อกล้าของสันติ
และความเมตตาให้เกิดขึ้นในมนุษยทุกคน

ทั้งนี้ UNESCO และองค์กร/สถาบัน เครือข่ายของ
UNESCO ได้รับการร้องขอให้บูรณาการแนวคิด และนำข้อ
เสนอแนะจากการสัมมนาไปสู่ปฏิญญาสากล สนธิสัญญา
การจัดทำกรอบแนวทางนำสู่การปฏิบัติ และการรายงานผล
ที่เคยดำเนินการมาแล้วในเรื่องสำคัญๆ เช่น การศึกษาเพื่อ
สันติภาพ สิทธิมนุษยชนและประชาธิปไตย การศึกษาเพื่อ
ศตวรรษ 21 ความหลากหลายทางวัฒนธรรม การศึกษาเพื่อ
การพัฒนาที่ยั่งยืน ฯลฯ

คำนิยาม โดย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ	ก
คำนำ	ค
สรุปสาระสำคัญ	จ
สารบัญ	ฐ
ความนำ	1
ข้อเสนอแนะทั่วไป	4
ข้อเสนอแนะเรื่องเนื้อหาของหลักสูตร	6
ข้อเสนอแนะเรื่องวิธีการและกระบวนการเรียนการสอน	16
ข้อเสนอแนะต่อสถานศึกษา	19
ข้อเสนอแนะเรื่องบทบาทของสื่อมวลชน	21
ข้อเสนอแนะต่อองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ (UNESCO) และองค์กร/ สถาบันเครือข่ายของ UNESCO	22
ข้อเสนอแนะต่อรัฐบาล และกระทรวงศึกษาธิการ	25
ข้อเสนอแนะต่อมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษา	27
ข้อเสนอแนะเรื่องการฝึกหัดและการพัฒนาครู	30
ข้อเสนอแนะต่อสถาบันความเชื่อ/ศาสนา และชุมชน	31

ผู้ปกครองและครอบครัวมีบทบาทสำคัญ
ในการพัฒนาวัฒนธรรม ความเชื่อ
จิตวิญญาณ และค่านิยมแห่งความสันติให้กับอนุชน

สืบเนื่องจากศูนย์พหุความเชื่อ แห่งมหาวิทยาลัย กริฟฟิท (Multi-Faith Centre, Griffith University ในประเทศออสเตรเลีย โดยการสนับสนุนจากวิทยาลัย แห่งการเรียนรู้เพียวแลนด์ (Pure Land Learning College) และหน่วยงานอื่นๆ ขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้จัดสัมมนาเรื่อง “การเพาะกล้าแห่งปัญญาเพื่อได้มาซึ่งสันติ (Cultivating Wisdom, Harvesting Peace)” ระหว่างวันที่ 10-13 สิงหาคม พ.ศ. 2548 วัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยน เรียนรู้ประสบการณ์และแรงบันดาลใจในเรื่องดังกล่าว โดยมี ผู้เข้าร่วมสัมมนาจาก 25 ประเทศ กิจกรรมการสัมมนาที่สำคัญ ได้แก่ การบรรยาย การสนทนา การประชุมโต๊ะกลม และการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยกิจกรรมการสนทนา แลกเปลี่ยนระหว่างผู้เข้าร่วมสัมมนาที่มีพื้นฐานความเชื่อที่ หลากหลายเป็นจุดเริ่มต้นของวิถีทางที่จะส่งเสริมความเข้าใจ และความร่วมมือระหว่างประเทศและระหว่างวัฒนธรรม ต่อไปในอนาคต ในขณะเดียวกันก็หวังว่าจะเกิดความตระหนัก และเข้าใจในความแตกต่างของแก่นความเชื่อ วัฒนธรรม ค่านิยม คุณธรรมและจริยธรรม อันจะส่งผลให้เกิด สัมพันธภาพเชิงสันติสุข แบบยั่งยืนต่อไป

นอกจากนี้ ในการสัมมนามีการกล่าวถึงวิธีการจัดโครงการด้านการศึกษาของชุมชน ลังคม องค์กรภาคประชาชน และองค์กรระดับนานาชาติเพื่อแก้ไขรากเหง้าของปัญหาที่นำไปสู่ความขัดแย้งและความรุนแรง รวมถึงการสร้างวัฒนธรรมแห่งสันติในทุกะดับของชีวิต พบว่า ผลสะท้อนที่ได้จากความหลากหลายของความเชื่อ จารีตปฏิบัติและวัฒนธรรมมีทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ รวมทั้งข้อเสนอแนะที่ได้จากการสัมมนาดังกล่าวมีประโยชน์ต่อทั้งผู้นำรัฐบาล นักนโยบาย นักการศึกษา ผู้นำและสมาชิกของสถาบันศาสนาและวัฒนธรรมต่างๆ รวมถึง ชุมชนของทุกสังคมและทุกภูมิภาค ในการกำหนดกลยุทธ์เรื่องการปลูกฝังปัญญาและพัฒนาสันติ และนำสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อก้าวไปสู่ “โลกที่เป็นหนึ่งเดียว”

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายจาตุรนต์ ฉายแสง) พิจารณาถึงประโยชน์ดังกล่าวข้างต้น จึงมีดำริให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ศึกษาสาระที่เป็นประโยชน์อันจะนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาไทย ซึ่งเมื่อสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ศึกษาข้อมูลแล้ว จึงพิจารณาว่า หากมีการเผยแพร่สารประโยชน์เรื่อง การเพาะกล้าแห่งปัญญาเพื่อได้มาซึ่งสันติ ให้กับผู้ที่สนใจทั่วไปจะมีส่วนช่วยให้การนำสู่การปฏิบัติในสังคมวงกว้างมากยิ่งขึ้น จึงได้จัดทำเอกสาร “การเพาะกล้าแห่งปัญญาเพื่อได้มาซึ่งสันติ

(Cultivating Wisdom, Harvesting Peace)” เพื่อเผยแพร่ แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจทั่วไป

เอกสารฉบับนี้นำเสนอสาระสำคัญโดยสรุปของ ข้อเสนอแนะที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อย ข้อเสนอแนะ เพื่อการปฏิบัติ แนวคิดที่สำคัญจากเอกสารที่นำเสนอโดย องค์ปาฐกหลัก และผู้บรรยายแต่ละหัวข้อของการสัมมนา ข้อเสนอแนะและแนวคิดที่ได้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ รวมถึงข้อคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมสัมมนาในงานดังกล่าว โดยครอบคลุมข้อเสนอแนะใน 10 เรื่อง ได้แก่

- 1) ข้อเสนอแนะทั่วไป
- 2) ข้อเสนอแนะเรื่องเนื้อหาของหลักสูตร
- 3) ข้อเสนอแนะเรื่องวิธีการและกระบวนการเรียนการสอน
- 4) ข้อเสนอแนะต่อสถานศึกษา
- 5) ข้อเสนอแนะเรื่องบทบาทของสื่อมวลชน
- 6) ข้อเสนอแนะต่อองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) และองค์กร/สถาบันเครือข่ายของ UNESCO
- 7) ข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการ
- 8) ข้อเสนอแนะต่อมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษา
- 9) ข้อเสนอแนะเรื่อง การฝึกหัดครูและการพัฒนาครู
- 10) ข้อเสนอแนะต่อสถาบัน ศาสนา/ความเชื่อ และชุมชน

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การศึกษาในลักษณะของการเพาะกล้าแห่งปัญญาเพื่อได้มาซึ่งสันติ เป็นกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ครอบคลุมการศึกษาทุกรูปแบบและทุกระดับการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ (เช่น โรงเรียน มหาวิทยาลัย และสถาบัน การศึกษาและศาสนา) การศึกษานอกระบบ (เช่น หน่วยงาน ทางศาสนา ที่ทำงาน และองค์กรทางสังคม) และการศึกษาใน บริบทที่ไม่เป็นทางการ (เช่น ครอบครัว เพื่อน และสื่อ) โดยเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องตั้งแต่วัยเยาว์จนถึงวัยผู้ใหญ่ ดังนั้น จึงควรบูรณาการค่านิยม คุณธรรม และหลักการต่างๆ เพื่อสร้างวัฒนธรรมแห่งสันติจากความเชื่อ วัฒนธรรม และอารยธรรมอันหลากหลาย

2. การศึกษาในลักษณะของการเพาะกล้าแห่งปัญญา เพื่อได้มาซึ่งสันติ ควรจะนำไปสู่ความเข้าใจ ความเคารพและการอยู่ร่วมกันอย่างปรองดองท่ามกลางความเชื่อและจารีตปฏิบัติอันหลากหลาย ดังนั้น จึงต้องตระหนักและเข้าใจถึงความแตกต่างของความเชื่อและจารีตปฏิบัติที่มีอยู่แต่เดิม การศึกษาเพื่อเพาะกล้าแห่งปัญญาจึงควรส่งเสริมค่านิยมที่แตกต่างดังกล่าวผ่านทาง การสนทนาแลกเปลี่ยนระหว่าง ผู้คนจากหลากหลายความเชื่อและวัฒนธรรม ในฐานะที่เป็นองค์ความรู้และค่านิยมร่วม เพื่อเป็นแนวทางใน

การปฏิบัติ และสร้างความสัมพันธ์อย่างสันติ ระหว่างประชาชน ชุมชน และประเทศ โดยค่านิยมร่วมเหล่านี้ ได้แก่ สันติสุขภายในจิตใจ ความเมตตา ความยุติธรรม ความรัก ความเคารพนับถือ ความกตัญญู ความเอื้อเฟื้อ ความไม่เห็นแก่ตัว เสรีภาพ ความอดทน อดกลั้น ความเข้าใจ ความรับผิดชอบ ความไว้วางใจ ความมีวินัย เกียรติ ศักดิ์ศรี ความเสมอภาค ความแตกต่าง การให้อภัย การประนีประนอม การแลกเปลี่ยน ความปรองดอง ความจริงใจ การยอมรับ ลัทธิ มนุษยธรรม ความซื่อสัตย์ ความเห็นใจ ความหวัง ความสามัคคี และความยั่งยืน

3. การศึกษาในลักษณะของการเพาะกล้าแห่งปัญญา เพื่อได้มาซึ่งสันติเกิดขึ้นได้จากความสัมพันธ์ของคนในสังคมและโลก ตั้งแต่ความสัมพันธ์ส่วนตัว (เช่น ครอบครัวและเพื่อน) จนกระทั่งถึงสังคมทั่วไป (เช่น ผู้บริหารและผู้ใต้บังคับบัญชา) และการเมือง (เช่น ผู้ปกครองและประชาชน) ดังนั้น จึงจำเป็นต้องให้ผู้คนได้ตระหนักในค่านิยม คุณธรรม หลักการและความรู้ที่ส่งเสริมการปรับเปลี่ยนความขัดแย้งอย่างสันติ และความผาสุกของปัจเจกบุคคล ชุมชน และสังคมทุกแห่งหน

4. การให้การศึกษาแก่เยาวชนแบบองค์รวมจำเป็นต้องสร้างวัฏจักรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยบริบทในสังคม หรือสถาบันหลัก ทั้งในระบบ นอกกระบวน และตามอัธยาศัย เช่น ครอบครัว โรงเรียน เพื่อน เพื่อนบ้าน

องค์การความเชื่อ สถานที่ทำงาน จึงจะทำให้มนุษย์สามารถเรียนรู้ได้ตั้งแต่เด็ก ในฐานะสมาชิกของชุมชน (ในท้องถิ่นและโลก) ซึ่งต้องอยู่ร่วมกันอย่างปรองดองและสันติ

5. การศึกษาในลักษณะของการเพาะกล้าแห่งปัญญา เพื่อได้มาซึ่งสันติควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และเกิดแรงบันดาลใจจากต้นแบบที่หลากหลายซึ่งได้รับการยอมรับในการปฏิบัติด้านค่านิยม คุณธรรม และพฤติกรรมที่ละจากความโลภ จิตมุ่งร้าย และความปรารถนาที่จะครอบงำผู้อื่นหรือสิ่งต่างๆ

ข้อเสนอแนะเรื่องเนื้อหาของหลักสูตร

1. สาระหลักสูตรเพื่อเพาะกล้าแห่งปัญญาและพัฒนาวัฒนธรรมแห่งสันติทั้งนอกระบบและในระบบ ต้องมีลักษณะที่เป็นองค์รวมแบบพหุมิติ ซึ่งครอบคลุมประเด็นและหัวข้อที่หลากหลาย เช่น การหยุดยั้งสงครามและความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ การปรับเปลี่ยนความอยู่ดีธรรมไปสู่โลกแห่งความเป็นธรรมทั้งระดับท้องถิ่นและระดับโลก รวมทั้งการมุ่งสู่อนาคตที่ยั่งยืน การสร้างวัฒนธรรมด้านสิทธิมนุษยชน การถักทอวัฒนธรรมแห่งความปรองดองและสามัคคี และการหล่อเลี้ยงจิตวิญญาณแห่งความสันติสุขที่มีอยู่ภายในตัวมนุษย์

2. ควรมีการปรับกระบวนการบังคับของการออกแบบหลักสูตร เนื่องจากหลักสูตรในปัจจุบันเป็นหลักสูตรที่ใช้มานานหลายปี และเป็นการออกแบบหลักสูตรที่ดำเนินการตามหน้าที่มากกว่าการออกแบบเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพทางจริยธรรม ทักษะชีวิต และการบำรุงเลี้ยงต้นกล้าแห่งสันติ และความเมตตากรุณาที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ทั้งหมด โดยหลักสูตรในอดีตเน้นเพียงการรับรู้และมีเป้าหมายเพียงเพื่อการประเมินผล (เพื่อเกรด) มากเกินไป ดังนั้น จึงต้องปรับกระบวนการบังคับของการออกแบบหลักสูตรไปสู่การให้ความสำคัญกับมนุษยธรรม เพื่อให้ครูได้สอนทักษะสำคัญ เช่น การคิดวิเคราะห์ การคิดทบทวน และการสื่อสาร โดยมีเป้าหมายเพื่อปลูกฝังปัญญาและพัฒนาสันติ จึงจะทำให้เรามองเห็นธรรมชาติที่เชื่อมโยงกับชีวิต ซึ่งจะส่งผลให้ผู้คนได้เข้าใจประวัติศาสตร์ และมีความรับผิดชอบเพื่อความผาสุกของมวลมนุษย และสิ่งแวดล้อมร่วมกัน

3. เนื้อหาของหลักสูตร “การเพาะกล้าแห่งปัญญา เพื่อได้มาซึ่งสันติ” ควรมีลักษณะองค์รวม ที่ครอบคลุมประเด็นหลักในประเด็นต่างๆ ต่อไปนี้

3.1 การหยุดยั้งสงครามและความรุนแรงทั้งโดยทางตรงหรือในรูปแบบอื่นๆ

1) ทุกคน ทุกครอบครัว ทุกชุมชน และประชาชนในทุกสังคมจำเป็นต้องได้รับการศึกษาในเรื่อง

ค่านิยม และทักษะการแก้ไขปัญหาโดยปราศจากความรุนแรง รวมถึงทักษะการลดหรือแก้ไขความขัดแย้งและการโต้แย้ง

2) การศึกษาเพื่อหยุดยั้งสงครามและความรุนแรงทั้งโดยทางตรงและในรูปแบบต่างๆ ต้องครอบคลุมถึงรากเหง้าแห่งปัญหาในทุกรูปแบบ (ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และจิตวิทยา) และทุกระดับของการใช้กำลังจากทหาร การก่อการร้าย บุคคล กลุ่มบุคคล และรัฐ

3) สถาบันศาสนาทุกศาสนา ควรเน้นค่านิยมหลักของศาสนา/ความเชื่อและจารีตปฏิบัติในเรื่องความสันติ และการแก้ไขทุกปัญหาโดยปราศจากความรุนแรง รวมถึงการให้การศึกษาแก่สมาชิกให้ปฏิเสธการตีความคำสอนไปในทางที่ส่งเสริมให้เกิดความรุนแรง

4) การศึกษาเพื่อการลดความรุนแรงต้องอยู่บนพื้นฐานสากลที่ว่าด้วยความเมตตาต่อเหยื่อที่ได้รับผลกระทบทุกคน แทนที่การเลือกปฏิบัติกับเฉพาะบุคคลหรือกลุ่มคนที่ได้รับผลกระทบจากความสูญเสียอันเนื่องมาจากการปฏิบัติทางการทหารเท่านั้น

5) แนวความคิดด้านความมั่นคงในการศึกษาเพื่อก้าวไปสู่โลกที่ปราศจากความรุนแรงควรได้รับการสนับสนุนให้เป็นวาระแห่งความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งครอบคลุมความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ และความต้องการในการพัฒนาสังคมของทุกคน

6) ควรยอมรับบทบาทที่สำคัญของสตรีในการสร้างวัฒนธรรมแห่งสันติ และบูรณาการเข้าไปในหลักสูตรการศึกษาเพื่อลดความรุนแรงและหยุดยั้งสงคราม

7) ต้องปลูกฝังมโนสำนึกทางจริยธรรมให้กับผู้เรียนเพื่อให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์และการพึ่งพิงซึ่งกันและกันกับผู้อื่น และประเทศอื่น ซึ่งรวมถึงบุคคลที่อาจมีความขัดแย้งระหว่างกันอยู่ด้วย จึงจะเป็นการศึกษาเพื่อหยุดยั้งสงครามและความรุนแรงทั้งโดยตรงและในรูปแบบต่างๆ

3.2 การปรับเปลี่ยนความยุติธรรมสู่ความเป็นธรรม และความเมตตาทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับโลก

1) เป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องจัดการศึกษาที่สามารถพัฒนาจิตใจแห่งความเมตตาและความยุติธรรมเพื่อเปลี่ยนแปลงความยุติธรรมไปสู่โลกแห่งความเป็นธรรมและความเมตตาทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก เพื่อตอบสนองต่อความเป็นจริงทางเศรษฐกิจและการกีดกันทางสังคม รวมไปถึงความทุกข์ทรมานของคนจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้ที่อ่อนแอและด้อยโอกาส (เช่น ผู้หญิง เด็ก และคนพื้นเมือง) และความเหลื่อมล้ำภายในสังคมที่เพิ่มมากขึ้น

2) การศึกษาเพื่อความยุติธรรมในระดับท้องถิ่น และระดับโลก จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถประเมินค่านิยม และผลของโลกาภิวัตน์ได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล รวมทั้งช่วยส่งเสริมโลกาภิวัตน์ และการพัฒนาแบบยุติธรรม

ตลอดจนเติมเต็มพฤติกรรมด้านจริยธรรม ความดีและความ
ความรับผิดชอบต่อสังคมของประชาชนในภาคธุรกิจ การเงิน
รัฐ และองค์กรระหว่างประเทศ

3) ผู้เรียน ทั้งเด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่
จำเป็นต้องได้รับการศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อ จิตวิญญาณ
และจารีตปฏิบัติทางวัฒนธรรม ที่เน้นค่านิยมและหลักการ
ของการแบ่งปัน ความเมตตา ความยุติธรรม ความสัมพันธ์
ซึ่งกันและกัน ความรับผิดชอบต่อสังคม ความสามัคคี
ความสมัครใจที่จะมีชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย และ
ปฏิเสธการบริโภคแบบวัตถุนิยมที่เกินขอบเขต

4) การศึกษาเพื่อเพาะกล้าแห่งปัญญา
ที่นำไปสู่วัฒนธรรมแห่งสันติ จะช่วยให้สมาชิกของทุกสังคม
เข้าใจถึงความยุติธรรมทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก
ซึ่งมักจะเป็นปัจจัยหลักของสาเหตุแห่งความขัดแย้ง และ
ความรุนแรง ดังนั้น จึงต้องระลึกถึงและพยายามสร้างสันติสุข
อยู่เสมอ

5) โปรแกรมการศึกษาควรมีส่วนช่วยใน
การพัฒนาค่านิยม และส่งเสริมการสร้างจริยธรรมของ
ผู้เรียนให้ปฏิเสธการคอร์รัปชัน และการใช้อำนาจในทางที่ผิด
อันเป็นเหตุของการกระจายปัจจัยพื้นฐานและทรัพยากรแก่มวล
สมาชิกของสังคมและของโลกแบบเหลื่อมล้ำอย่างเข้มแข็ง

6) ต้องส่งเสริมความจริง ความสันติสุข และความปรองดอง โดยการรวบรวมองค์ความรู้และมีการส่งต่อเรื่องผลกระทบของมรดกทางวัฒนธรรมในอดีตอย่างต่อเนื่อง ซึ่งรวมถึงมรดกเชิงลบอย่างเช่นลัทธิการล่าอาณานิคม การกีดกันทางเชื้อชาติ ทาส และการใช้ประโยชน์ในทางที่ผิด อันจะส่งผลให้ผู้คนสามารถเข้าถึงการศึกษา เพื่อปัญญา และพัฒนาสันติได้อย่างกว้างขวางและครอบคลุม

3.3 การศึกษาเพื่ออนาคตที่ยั่งยืน

1) ต้องตระหนักว่าวิกฤติทางนิเวศวิทยาในโลกปัจจุบันเกิดจากทรศนะทางโลก โดยการกระทำของบุคคล สถาบัน และระบบเป็นตัวเร่งให้เกิดการทำลายสิ่งแวดล้อม และการใช้ทรัพยากรของโลกอย่างไม่ยั่งยืนของมวลมนุษย

2) โปรแกรมการศึกษาทุกโปรแกรมต้องสอดคล้องกับค่านิยมและภูมิปัญญาในความเชื่อทางศาสนา วัฒนธรรม และอารยธรรมที่หลากหลาย เพื่อบ่มเพาะจิตวิญญาณ และจริยธรรมของมวลมนุษยให้เกิดความผูกพันระหว่างมนุษย์และโลก อันเป็นวิถีทางที่จะช่วยขยายการบูรณาการด้านนิเวศวิทยาและมีอนาคตที่ยั่งยืน

3) ผู้เรียนจำเป็นต้องเข้าใจว่าการสร้างโลกแห่งสันติสุขและยุติธรรม มีความเกี่ยวพันกับการบูรณาการ และส่งเสริมความมั่นคงทางนิเวศวิทยา

4) การศึกษาเพื่อการยกระดับอนาคตที่ยั่งยืนจำเป็นต้องกระตุ้นให้เด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ ได้คิดทบทวนถึงวิถีชีวิต และรูปแบบการบริโภคของตน เพื่อลดการเหยียบย่ำระบบนิเวศวิทยา และดำรงชีวิตแบบเรียบง่าย มีความเห็นอกเห็นใจและยินดีต่อความผาสุกของสิ่งมีชีวิตทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

5) ต้องนำแนวคิดและข้อเสนอแนะที่ได้จากคำประกาศ และโปรแกรมปฏิบัติการระดับนานาชาติ รวมถึงธรรมนูญโลก (Earth charter) และปฏิญญาทศวรรษนานาชาติ เรื่อง “การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (International Decade on Education for Sustainable Development)” ไปสู่การปฏิบัติ จึงจะทำให้เกิดการศึกษเพื่อการพัฒนาอนาคตที่ยั่งยืน

3.4 การสร้างวัฒนธรรมด้านสิทธิมนุษยชน

1) ต้องรวบรวมประเด็นท้าทายต่างๆ และส่งเสริมการปฏิบัติตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) รวมไปถึงข้อตกลง สนธิสัญญา และธรรมนูญเรื่องสิทธิมนุษยชนที่มีการประกาศต่อมาอีกมากมายหลายฉบับ เช่น การเคารพในสิทธิและศักดิ์ศรีของมนุษย์ทุกคน

2) การจัดการศึกษาเพื่อช่วยสร้างวัฒนธรรมด้านสิทธิมนุษยชน ต้องให้ความสำคัญกับสิทธิของมนุษย์

ในทุกด้าน (ความเป็นพลเมือง การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม) และตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มชน ด้อยโอกาสในสังคมให้มากที่สุด อันได้แก่ สตรี เด็ก ประชาชน ผู้พิการ ชนพื้นเมืองดั้งเดิม และผู้ลี้ภัย

3) นักการศึกษาด้านสิทธิมนุษยชน ต้องเปิดใจกว้างต่อภูมิปัญญาและค่านิยม รวมถึงจารีตปฏิบัติ ซึ่งมีอยู่แต่เดิมของแต่ละศาสนา อันเป็นการสนับสนุนสิทธิและศักดิ์ศรีของมนุษย์ทุกคน

4) ทุกศาสนา และความเชื่อต่างๆ ควรเปิดให้มีการคิด ทบทวน และวิเคราะห์ตนเอง ที่นำไปสู่การปรับเปลี่ยนความเชื่อหรือแนวทางการปฏิบัติที่อาจเป็นสิ่งที่ละเมิดสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรี และเสรีภาพของกลุ่มเฉพาะต่างๆ ที่มีอยู่ในภาคส่วนในสังคมและในโลก ทั้งนี้เป้าหมายก็เพื่อเป็นการสนับสนุนการศึกษาด้านสิทธิมนุษยชน

5) การศึกษาเพื่อสร้างวัฒนธรรมด้านสิทธิมนุษยชนจำเป็นต้องส่งเสริมค่านิยม และการยึดมั่นต่อจิตวิญญาณแห่งความรับผิดชอบควบคู่กันไป

3.5 การถักทอความปรองดองและความสามัคคี

1) การเพาะกล้าแห่งปัญญาเพื่อได้มาซึ่งสันติจำเป็นต้องส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างปรองดองและความสามัคคีระหว่างวัฒนธรรมและอารยธรรมต่างๆ ผ่านทางการส่งเสริมค่านิยม ทศนคติและนโยบายบนพื้นฐาน

ของความเคารพ ความเข้าใจ และการไม่กีดกันซึ่งกันและกัน
ทั้งในด้านเชื้อชาติ ศาสนา หรือการกีดกันในลักษณะอื่นใด
ทางวัฒนธรรม

2) ต้องจัดโปรแกรมทางการศึกษาเพื่อเด็ก
เยาวชน และผู้ใหญ่ที่สะท้อนให้เห็นหลักการของ “การมี
เอกภาพบนความหลากหลาย” ประชาชนซึ่งอยู่ในวัฒนธรรม
และอารยธรรมที่หลากหลายต้องเรียนรู้ที่จะเข้าใจและเคารพใน
ความแตกต่าง รวมถึงเคารพในเอกลักษณ์อันหลากหลาย
แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องค้นหาคำนิยาม และหลักการ
ที่เป็นแก่นของมนุษยชาติร่วมกัน

3) การศึกษาเพื่อการถักทอความปรองดอง
และความสามัคคีทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งจำเป็นในการเอาชนะ
ปัญหาแบบเหมารวม การขาดขันติ การตั้งข้อรังเกียจ
ทางชาติพันธุ์วรรณา โดยการเน้นย้ำถึงกรณีความขัดแย้งและ
ความตึงเครียดในระดับท้องถิ่นและระดับโลกจะส่งผลต่อเนื่อง
ไปสู่การกีดกันคนหลายชุมชนและหลายกลุ่ม ทั้งภายใน
และระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นการทำความเสียหายอย่างมาก

4) สถาบันการศึกษาควรส่งเสริมการสนทนา
แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างประชาชนต่างศาสนา ความเชื่อ
และจารีตปฏิบัติต่างๆ ในบริบทของความเสมอภาค การเปิดใจ
การประนีประนอม และเปิดกว้างต่อการเรียนรู้จากประเพณี
และภูมิปัญญาที่หลากหลาย ซึ่งช่วยพัฒนาให้ประชาชน
ภายในสังคมและระหว่างสังคมอยู่ร่วมกันอย่างปรองดอง

5) ต้องยอมรับว่าชนพื้นเมืองเดิมเป็นมนุษย์ที่ถูกกดขี่มากที่สุด ดังนั้น ทุกศาสนา และสถาบันการศึกษา จำเป็นต้องมีการพูดคุยร่วมกันถึงแนวปฏิบัติ รวมทั้งรับผิดชอบแก้ไขสภาพการถูกกดขี่และการเหยียดหยามชนพื้นเมืองของโลกดังกล่าว นอกจากนี้ ควรมีการรวมกลุ่มชนพื้นเมืองซึ่งมีวัฒนธรรมและสังคมที่เกี่ยวข้องกันเข้าไว้ด้วยกัน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการบูรณาการยุทธศาสตร์ของการแก้ปัญหาความขัดแย้งของชนพื้นเมืองเพื่อความสันติได้ดีขึ้น

3.6 การบ่มเพาะความสันติสุขภายในจิตใจ

1) จำเป็นต้องหล่อเลี้ยงค่านิยมที่เป็นแก่นของหลักการด้านความเชื่อและจารีตปฏิบัติที่หลากหลาย เนื่องจากเป็นแนวทางและแรงบันดาลใจหลักในการพัฒนาความรู้สึกสันติภายในจิตใจซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการส่งเสริมสันติสุขทางสังคม

2) การจัดโปรแกรมการศึกษาเพื่อพัฒนาสันติภายในจิตวิญญาณ ต้องตระหนักถึงศักยภาพของผู้เรียนทุกคนตั้งแต่เยาว์วัย เพื่อช่วยส่งเสริมการดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข เรียบง่าย มีศักดิ์ศรี และข่มความยึดมั่นกับวัตถุและการบริโภคสิ่งเสพติดทุกรูปแบบที่มากจนเกินไป

3) การศึกษาเพื่อการหล่อเลี้ยงความสันติภายในจิตวิญญาณต้องทำให้ทุกคนสามารถปฏิบัติ และมีทางเลือก โดยควรดำเนินการด้วยยุทธศาสตร์การส่งเสริม

สนับสนุนความสัมพันธ์เชิงสันติในด้านจิตใจและสมาธิที่หลากหลาย และมีการปฏิบัติอยู่แต่เดิมแล้วในศาสนา ความเชื่อ และวัฒนธรรมต่างๆ อันจะนำไปสู่การเรียนรู้ ธรรมชาติที่แท้จริงของตัวตน จิตใจ และสันติสุขของโลกต่อไป

4) ในการปลูกฝังสันติภายในจิตใจของผู้เรียนนั้น นักการศึกษาจะต้องหลีกเลี่ยงการส่งเสริมทรรคนะที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้วยการบ่มเพาะความรู้สึกบนพื้นฐานของหลักแห่งความเมตตา ความคิดสร้างสรรค์ ความยุติธรรม การปราศจากความรุนแรง ความจริง ความไว้วางใจ ความซื่อสัตย์ และความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเรื่องวิธีการและกระบวนการเรียนการสอน

1. ต้องตระหนักว่าการศึกษาในลักษณะการเพาะกล้าแห่งปัญญาเพื่อได้มาซึ่งสันติ คือการศึกษาเพื่อชีวิต ดังนั้นวิธีการสอนต้องอยู่บนพื้นฐานของการบูรณาการประสบการณ์ และมีลักษณะที่เป็นองค์รวมของทั้งค่านิยมร่วม คุณธรรม และหลักการร่วมของวัฒนธรรมแห่งสันติและความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความเชื่อในทุกหลักสูตร

2. การสอนในลักษณะการเพาะกล้าแห่งปัญญาเพื่อได้มาซึ่งสันติจำเป็นต้องมีการปฏิบัติแบบบูรณาการที่เป็นองค์รวม และหลากหลายมิติ โดยให้คุณค่ากับความ

สัมพันธ์ของมนุษย์ ธรรมชาติของจิตใจ ร่างกาย และวิญญาณ รวมไปถึงความสามารถของมนุษย์ในทุกๆ มิติ (จิตวิญญาณ อารมณ์ สติปัญญา และร่างกาย)

3. หลักการสอนแบบองค์รวม เน้นความสัมพันธ์ระหว่างทุกด้านของชีวิตกับทุกปัญหา ผ่านการสนทนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความร่วมแรงร่วมใจ และการแลกเปลี่ยนมุมมองต่างๆ ด้วยความเคารพ การสร้างค่านิยม และการเพิ่มพลังใจด้านความสามารถและความกล้าที่จะปรับเปลี่ยนความเข้าใจซึ่งผ่านการวิเคราะห์ไปสู่การปฏิบัติในรูปแบบที่ปราศจากความรุนแรงเพื่อสร้างสันติสุข รวมทั้งต้องบูรณาการเข้ากับการสอนและการเรียนรู้

4. ต้องกำหนดนิยามของคุณภาพการสอนในลักษณะของการจัดให้เกิดความสมดุลระหว่างความรู้ ทักษะ และค่านิยมที่มุ่งสู่สันติ ความยุติธรรม และความยั่งยืนของสังคม รวมไปถึงการมีทรัพยากรเพื่อเข้าถึงโปรแกรมการศึกษาพื้นฐานอย่างเสมอภาคและเพียงพอ

5. กระบวนการเรียนการสอนของการเพาะกล้าแห่งปัญญาเพื่อได้มาซึ่งสันติควรยกเลิกวิธีการที่ไปล้างสมองผู้เรียนให้มีทัศนคติแบบสุดขั้วและขาดความอดทน ซึ่งเชื่อเพลิงของวัฏจักรแห่งความรุนแรง

6. การศึกษาเพื่อเพาะกล้าแห่งปัญญาที่นำไปสู่วัฒนธรรมแห่งสันติ ควรอยู่บนพื้นฐานของความหลากหลาย

แบบสร้างสรรค์ ร่วมมือ และวัฒนธรรมแบบบูรณาการ รวมถึงศิลปการแสดง การระดมสมอง การเล่านิทาน การวิเคราะห์ทั้งแบบกลุ่มและแบบปัจเจกบุคคล วงจร การศึกษา ศิลปะ ดนตรี และเต้นรำ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ การคิดทบทวน การสนทนาแลกเปลี่ยนความคิด และการเพิ่มพลังใจในการคิดวิเคราะห์ ตลอดจนเพิ่มประสบการณ์ทางตรงในสังคมวงกว้างและในโลก เช่น การไปฟังตัว อยู่ในชุมชน การพักแบบ home stays ปฏิบัติการทางสังคม โครงการเพื่อความสามัคคี ค่ายเยาวชนเพื่อสันติและความเชื่อ การคุ้มครองสิ่งแวดล้อม การรณรงค์การค้าแบบยุติธรรม จริยธรรมการอุปโภค บริโภค และการไม่ผลิตของเล่นที่เกี่ยวข้องกับสงคราม ฯลฯ

7. การให้ความรู้ในเรื่องค่านิยมไม่สามารถสอนได้ในรูปของนามธรรม แต่ต้องสอนในบริบทของความสัมพันธ์ ดังนั้น ในการให้การศึกษาเพื่อเพาะกล้าแห่งปัญญาให้ได้ มาซึ่งสันตินั้น สถาบันต้องมีโครงสร้างของระบบค่านิยมที่อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนได้ทบทวนและวิเคราะห์ระบบค่านิยมของตนอย่างจริงจัง

8. นักการศึกษาต้องมีความเต็มใจที่จะเป็นผู้นำและเป็นต้นแบบในการสร้างวัฒนธรรมแห่งสันติภายในห้องเรียน โรงเรียน และชุมชนในวงกว้าง

9. การเรียนการสอนแบบเพาะกล้าแห่งปัญญาเพื่อสร้างสันติสุข ควรบูรณาการเข้าไปในหลักสูตรการศึกษา และกิจกรรมเสริมหลักสูตร จึงจะทำให้ค่านิยมเชิงบวกได้รับการสร้างเสริมและปฏิบัติตาม เช่น การเล่นอย่างยุติธรรม การยอมรับ และการปราศจากความรุนแรง

10. ควรใช้เทคโนโลยี และช่องทางในการให้การศึกษาด้วยรูปแบบที่หลากหลาย รวมทั้งการใช้การเรียนการสอนทางเว็บไซต์ การสร้างสรรค์การใช้อินเทอร์เน็ต วิทยุ และโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม ทั้งนี้ก็เพื่อขยายการเข้าถึงการศึกษาเพื่อปัญญา และพัฒนาสันติสุขของประชาชน

ข้อเสนอแนะต่อสถานศึกษา

1. การจัดการศึกษาในลักษณะการเพาะกล้าแห่งปัญญาเพื่อได้มาซึ่งสันติต้องส่งเสริมเด็กทั้งสถานศึกษาจึงจะมีประสิทธิผล ดังนั้น ทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน (พลเมือง ลังคม วัฒนธรรม ศาสนา) จะต้องร่วมมือกันจึงจะเกิดพลังร่วมในทรัพยากร และการเรียนการสอนทุกๆ ด้าน (ทั้งหลักสูตรที่เป็นทางการและที่ไม่เป็นทางการ) รวมถึงโปรแกรมเสริมหลักสูตร และความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา ครอบครัว และชุมชน

2. สถานศึกษาต้องทบทวนวิสัยทัศน์ นโยบาย และการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เพื่อประกันความสอดคล้องของจริยธรรม และค่านิยมที่เกี่ยวข้องในการสร้างประชาชน ครอบครั้ว และโลกที่รักสันติ

3. หากครูได้รับมอบหมายให้ดำเนินการส่งเสริม การศึกษาเพื่อปลูกฝังความเอื้ออาทรและวัฒนธรรมแห่งสันติ ครูควรเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับ ยกย่องและนับถือที่สูงขึ้น โดยให้ครูได้มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจของสถานศึกษา ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร การบริหารโรงเรียน การดูแล นักเรียน และสภาวะการทำงานของตน

4. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ครอบครั้ว และ ชุมชน

1) ผู้ปกครองและครอบครั้วมีบทบาทสำคัญใน การพัฒนาวัฒนธรรม ความเชื่อ และจิตวิญญาณในการสร้าง ค่านิยมให้กับอนุชน การศึกษาในลักษณะการเพาะกล้าแห่ง ปัญญาเพื่อได้มาซึ่งสันติจำเป็นต้องเกิดจากการมีส่วนร่วม และ ความจริงจังของผู้ปกครองและครอบครั้วในฐานะต้นแบบที่ดีของ การสร้างสันติสุข

2) ควรตระหนักว่าค่านิยม หลักการ และความเชื่อ ที่เกิดขึ้นในบริบทที่ซับซ้อนของสังคม วัฒนธรรมและความเชื่อ ไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับค่านิยม คุณธรรมและแนวปฏิบัติ อันเป็นรากฐานของวัฒนธรรมแห่งสันติ ดังนั้น โรงเรียนและ

สถาบันการศึกษาจำเป็นต้องใส่ใจในเรื่องความสัมพันธ์และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับผู้ปกครองและครอบครัว ทั้งภายในและระหว่างวัฒนธรรม ศาสนา และความเชื่อ อันเป็นการสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้การสอนที่มุ่งสู่การปลูกฝังปัญญาเพื่อพัฒนาสันติ

3) ความพยายามในการปลูกเพาะกล้าแห่งปัญญา และสร้างโลกแห่งสันติ ต้องได้รับการสนับสนุนจากบุคคลทั่วไป สถาบันการศึกษา และผู้ให้การศึกษาด้านสันติจึงควรสร้างหุ้นส่วนร่วมกับกลุ่มสังคมระดับรากหญ้า และองค์กรต่างๆ รวมทั้งชนพื้นเมืองและชนกลุ่มน้อย เพื่อให้มีส่วนร่วมรับรู้ในแนวความคิด ผลการวิจัย และเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งสันติ

ข้อเสนอแนะเรื่องบทบาทของสื่อมวลชน

1. ปัจจุบันสื่อมีบทบาทอย่างมากในการปรับเปลี่ยนค่านิยมและทัศนคติ การส่งผ่านข้อมูลและถ่ายทอดความรู้ ดังนั้น การศึกษาในลักษณะการเพาะกล้าแห่งปัญญาเพื่อได้มาซึ่งสันติควรใช้สื่อต่างๆ ได้แก่ เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารใหม่ๆ ให้เป็นประโยชน์ รวมถึงการพัฒนาความรู้ในการใช้สื่อต่างๆ ให้กับบรรดาผู้เรียนทุกกลุ่มอายุ เพื่อให้ประชาชนทุกคนสามารถตรวจสอบความอคติ การบิดเบือน

และการบีบบังคับทางอ้อม ซึ่งเป็นชนวนให้เกิดความขัดแย้ง การแบ่งแยก การกีดกัน และความรุนแรง

2. การศึกษาเพื่อเพาะกล้าแห่งปัญญาที่นำไปสู่ วัฒนธรรมแห่งสันติ จำเป็นต้องสร้างการมีส่วนร่วมแบบ หุ่นส่วนอย่างสร้างสรรค์กับสื่อมวลชน และองค์กรสื่อต่างๆ เพื่อส่งเสริมและกำหนดรูปแบบของโปรแกรมการศึกษาด้านต่างๆ ให้ท้าทาย น่าสนใจ สร้างแรงบันดาลใจ และมีประโยชน์

ข้อเสนอแนะต่อองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) และองค์กร/สถาบันเครือข่ายของ UNESCO

1. ในฐานะที่องค์การสหประชาชาติมีหน้าที่รับผิดชอบ โปรแกรมการศึกษาศาสตร์ และวัฒนธรรม ผ่านทาง สำนักงานเลขาธิการ ศูนย์และสถาบันต่างๆ ของตน จึงควร ดำเนินบทบาทในฐานะผู้นำที่มีศักยภาพในการส่งเสริมการศึกษา เพื่อสันติ การสนทนาแลกเปลี่ยนระหว่างวัฒนธรรมและ อารยธรรม รวมถึงการขอรับความช่วยเหลือด้านศาสนา หรือ ความเชื่อเพื่อร่วมมือในการสร้างวัฒนธรรมแห่งสันติ

2. UNESCO และองค์กร/สถาบันเครือข่าย ควรบูรณาการแนวความคิดและข้อเสนอแนะที่ได้จาก การสัมมนานานาชาติ เรื่อง “การเพาะกล้าแห่งปัญญา

เพื่อได้มาซึ่งสันติ” เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการนำ
ปฏิญญาสากล สันติสัญญา และกรอบบูรณาการไปสู่
การปฏิบัติ เช่น แลกเปลี่ยนและกรอบเรื่องสันติศึกษา
สิทธิมนุษยชน และประชาธิปไตย การเรียนรู้ : ชุมทรัพย์
ภายใน ซึ่งรายงานต่อคณะกรรมการการศึกษานานาชาติ
สำหรับศตวรรษที่ 21 ของ UNESCO ปฏิญญาและ
โปรแกรมการปฏิบัติด้านวัฒนธรรมแห่งสันติ ปฏิญญาสากล
ว่าด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรม และเรื่องอื่นๆ
ที่เกี่ยวข้อง

3. UNESCO และองค์กรสถาบันเครือข่ายควรร่วมมือ
กับโครงการและโปรแกรมทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับ
การศึกษาที่มีอยู่เป็นจำนวนมากในการจัดการศึกษาใน
ลักษณะการเพาะกล้าแห่งปัญญาเพื่อได้มาซึ่งสันติ เช่น
ธรรมนูญโลก การประชุมระดับโลกว่าด้วยเรื่องศาสนาเพื่อสันติ
สภาศาสนาแห่งโลก โครงการร่วมด้านศาสนา และอื่นๆ
ที่เกี่ยวข้อง

4. UNESCO และองค์กร/สถาบันเครือข่ายควร
ตระหนักในความสำคัญของการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อ
วัฒนธรรมแห่งสันติด้วยการเผยแพร่รายชื่อโรงเรียน
มหาวิทยาลัยและโปรแกรมในภูมิภาค เครือข่ายโรงเรียนของ
UNESCO (ASP net) ที่ดำเนินงานตามหลักการ ค่านิยม
และแนวปฏิบัติด้านการศึกษาเพื่อปลูกฝังปัญญา และ
พัฒนาสันติ เพื่อรักษาและส่งเสริมสนับสนุนการศึกษา

รวมทั้งแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับรูปแบบต่างๆ

5. โปรแกรมการศึกษาการเพาะกล้าแห่งปัญญา เพื่อได้มาซึ่งสันติ จำเป็นต้องมีทรัพยากรสนับสนุน การดำเนินงานด้านหลักสูตรต่างๆ เพื่อการเรียนรู้ อย่างเพียงพอ เช่น “เรียนรู้วิถีแห่งสันติ : แนวทางการศึกษาเพื่อ สันติสำหรับครู (Leaning the way of peace: A Teachers Guide to Peace Education)” และคู่มือครูของ APCEIU และรวมถึงโปรแกรมการศึกษาของหน่วยงานอื่นๆ ของ UNESCO ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนโปรแกรมที่เผยแพร่ โดยองค์กรการศึกษาอื่นๆ ทั้งในระดับชาติและระดับภูมิภาค ควรส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ทั้งในระดับชาติ และภูมิภาค เพื่อยกระดับความสามารถ ทางวิชาชีพของครู และนักการศึกษา

6. UNESCO และองค์กร/สถาบันเครือข่ายควร ร่วมมือกันสร้างเวทีการศึกษาเพื่อคุณธรรม สำหรับการ เพาะกล้าแห่งปัญญาเพื่อพัฒนาสันติสุข อันจะเป็นเวที เพื่อแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติ ทรัพยากร และสื่อการฝึกอบรม ที่ดีที่สุดผ่านทาง การเชื่อมโยงกับศูนย์และเครือข่ายอื่นๆ

7. UNESCO โดยความร่วมมือกับประเทศและ ศาสนาต่างๆ ควรจัดตั้งองค์กรที่ปรึกษานานาชาติเพื่อเป็น เวทีอภิปรายให้เกิดความเห็นพ้องและค่านิยมร่วมกันระหว่าง วัฒนธรรมและความเชื่อที่หลากหลาย ในการกำหนด

นิยามของจิตวิญญาณสากล (Universal Spirituality) รวมไปถึง นิยามของคำอื่นๆ เช่น คุณธรรม และหลักการร่วมในการสร้างวัฒนธรรมแห่งสันติ เพื่อประกันความผาสุกของมวลมนุษย และชนรุ่นต่อไปของโลก

8. คณะกรรมการแห่งชาติ และศูนย์ต่างๆ ของ UNESCO ควรส่งเสริมในการสร้างความตระหนักด้านความสัมพันธ์อันซับซ้อนระหว่างวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และจริยธรรม ทั้งมิติทางจิตวิญญาณและวัฒนธรรม และการสร้างรูปแบบที่นำสู่การปฏิบัติของปทัสฐาน (norms) ด้านจริยชีวศาสตร์ (bioethics) ให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการ

1. หน่วยงานของรัฐ โดยเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการ จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการปฏิรูปเรื่อง หลักสูตร และนโยบายของสถาบันที่ส่งเสริมการศึกษาเพื่อปลูกฝังปัญญา และพัฒนาสันติทั้งระบบ และการนำสู่การปฏิบัติ

2. ในหลายทศวรรษที่ผ่านมาได้มีสถาบันเพื่อการตรวจสอบสถาบันรัฐ ศาสนา และสังคม เพื่อป้องกันการกีดกันทางสังคมและวัฒนธรรม ในทำนองเดียวกันก็ควรมีการตรวจสอบทางสังคมทั้งในด้านการปฏิบัติและด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งสันติของสถาบันเหล่านั้นด้วย

3. รัฐบาลควรพิจารณาการจัดตั้งกระทรวงเพื่อดูแลเรื่องสันติและการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้สอดคล้องกับค่านิยมและหลักการของภูมิปัญญาที่มีอยู่ในประเพณี ความเชื่อและวัฒนธรรมที่หลากหลาย เพื่อสร้างวัฒนธรรมแห่งสันติในทุกด้านของชีวิตภายในบริบทของท้องถิ่น และนานาชาติ

4. ควรตระหนักว่าการศึกษามากกว่าการเรียนรู้ทางวิชาการ หรือการฝึกอบรมทักษะ และเด็กต้องการเล่นเพื่อสุขภาพทางอารมณ์ และเพื่อพัฒนาจินตนาการ ดังนั้นตารางสอนที่เข้มงวด และหลักสูตรที่อัดแน่นมากเกินไปจะเป็นตัวจุดรั้งเมล็ดพันธุ์แห่งความคิดสร้างสรรค์ และความเบิกบานของเด็ก กระทรวงศึกษาธิการจึงควรกำหนดภาระของผู้เรียนที่เหมาะสม และคำนึงถึงภาวะจิตใจของเด็กให้มากขึ้น นอกจากนี้ ผู้ที่เริ่มเป็นครูใหม่ๆ ควรมีแผนและภาระงาน ซึ่งรวมถึงสาระหลักสูตรที่เหมาะสมด้วย

5. ในฐานะที่ครูมีบทบาทหลักในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพผ่านทางหลักสูตร และโปรแกรมการศึกษาเพื่อเพาะกล้าแห่งปัญญาและพัฒนาวัฒนธรรมแห่งสันติ ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงจำเป็นต้องยกระดับสถานะของครู และกำหนดภาระงานของครูอย่างเหมาะสม รวมถึงเงื่อนไขทางสังคมในรูปของค่าตอบแทนอย่างเพียงพอ โอกาสในการพัฒนาวิชาชีพ การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกและทรัพยากร รวมถึงการมีส่วนร่วมในการกำหนดและนำนโยบายการศึกษาไปปฏิบัติให้มากขึ้น

6. รัฐบาลและหน่วยงานการศึกษาต้องพิจารณาปรับเปลี่ยนกระบวนการทศน์ด้านการออกแบบหลักสูตร ซึ่งมักจะเน้นเทคนิคและดำเนินการด้วยเหตุผลตามหน้าที่ นอกจากนี้ การเข้าถึงการเรียนรู้ที่ต้องแข่งขันมาก รวมทั้งการสนใจในตัวเองมากเกินไป ไปสู่กระบวนการทศน์ของการออกแบบหลักสูตรบนฐานขององค์ความรู้ที่สำคัญต่อมนุษย์ การพัฒนาบุคลิกทางจริยธรรม และทักษะชีวิต เพื่อพุ่มพักต้นกล้าแห่งสันติและความเมตตาภายในตัวมนุษย์

ข้อเสนอแนะต่อมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษา

1. เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ของการเพาะกล้าแห่งปัญญา เพื่อได้มาซึ่งสันติอย่างมีประสิทธิภาพ มหาวิทยาลัย และสถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องตรวจสอบการผลิตบัณฑิต เนื่องจากปัจจุบันการผลิตบัณฑิตเน้นตอบสนองต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ และการแข่งขันทางการตลาดซึ่งเป็นเป้าหมายที่คับแคบเกินไป ดังนั้น ควรปรับการเรียนรู้อุดมศึกษาเพื่อเป้าหมายในการพัฒนาค่านิยม ทศน์คติ ความเข้าใจ และทักษะของบัณฑิตใหม่ให้เป็นประชาชนที่มีความรับผิดชอบ ต่อสังคมและวิชาชีพของตน เช่น เศรษฐกิจ ธุรกิจ กฎหมาย แพทย์ การเมือง การศึกษา ฯลฯ เพื่อความดีงามของมวลมนุษย์และสิ่งแวดลอม

2. เนื้อหาในหลักสูตรและวิธีการสอนในสถาบันอุดมศึกษา ควรบูรณาการค่านิยม คุณธรรม และหลักการที่ได้จากภูมิปัญญาอันหลากหลาย ทั้งในด้านวัฒนธรรม ความเชื่อ และอารยธรรม รวมทั้งระบบความรู้ดั้งเดิมของชนพื้นเมือง และการวิเคราะห์สังคมปัจจุบัน ซึ่งช่วยให้เป็นการสอนเพื่อการสร้างวัฒนธรรมแห่งสันติ

3. มหาวิทยาลัย และสถาบันอุดมศึกษา จำเป็นต้องเปิดกว้างในการประเมินจริยธรรมภายในองค์กร และการประเมินด้านความสัมพันธ์กับสังคมภายนอกและโลก และในฐานะองค์กร สถาบันเหล่านี้สามารถส่งเสริมสิทธิของคนยากไร้ และชนกลุ่มน้อยในบริบทของความยุติธรรม การเคารพนับถือระหว่างวัฒนธรรม การพัฒนาที่ยั่งยืน ความมั่นคงของมนุษย์ และความสามัคคีในระดับโลก

4. สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องประสานกับชุมชน ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับนานาชาติ ในการจัดการศึกษา เพื่อเพาะกล้าแห่งปัญญาและพัฒนาสันติสุข ผ่านทางการสอน การวิจัย และให้บริการในวิถีทางที่นำไปสู่การแก้ไขรากเหง้าของปัญหาแห่งความขัดแย้ง และความรู้สึกไร้สันติ เช่น ให้นักศึกษามีประสบการณ์ตรงกับการกีดกันต่างๆ และพบเห็นสภาพจริงของชนกลุ่มน้อย การเข้าร่วมโครงการพัฒนาประชาชนในระดับรากหญ้า การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในเรื่องการให้อำนาจแก่คนยากไร้และชนกลุ่มน้อยได้ตัดสินใจ และปรับเปลี่ยนสังคมด้วยตนเอง

5. ต้องขยายรายวิชาและโปรแกรมด้านการสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างคนจากต่างศาสนาหรือความเชื่อ และอารยธรรมในสถาบันอุดมศึกษาและมหาวิทยาลัยให้มากขึ้น เพื่อส่งเสริมทักษะของนักศึกษาและชุมชนในการเปิดใจกว้าง การประสานและการสานสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม ชุมชน และกลุ่มทางสังคมที่แตกต่างกัน

6. โปรแกรมด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีใน สถาบันอุดมศึกษา ควรรวมสาระเรื่องค่านิยม และหลักการ แห่งจิตวิญญาณด้วย เพื่อช่วยเพาะกล้าแห่งปัญญาเพื่อได้มา ซึ่งสันติให้กับผู้เรียน

7. การประเมินคุณภาพการสอนของมหาวิทยาลัย ควรรวมถึงเกณฑ์เรื่องความสามารถของอาจารย์ในการอำนวยความสะดวกให้นักศึกษาของตนมีคุณธรรมและค่านิยมของการเพาะกล้าแห่งปัญญาเพื่อได้มาซึ่งสันติ รวมทั้งเจตนารมณ์ และความกล้าที่จะหยิบยกปัญหา วิกฤติ และปรับเปลี่ยนทฤษฎี ไปสู่การปฏิบัติ

8. ควรสอนแนวปฏิบัติเรื่องสันติสุขในทุกศาสนา และความเชื่อ โดยสนับสนุนให้มีการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแบบหลายฝ่าย ด้วยความร่วมมือกับนักสังคมวิทยา นักเทววิทยา นักจิตวิทยา นักชีววิทยา ผู้เชี่ยวชาญด้าน ประสาท และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นๆ ซึ่งสามารถสร้างเสริมความ เข้าใจในการพัฒนามนุษย์และจิตวิญญาณ อันเป็นวิถีทางที่จะ

ช่วยขยายขอบเขตของความเข้าใจพื้นฐานด้านความเมตตาและ
ก่อให้เกิดความเห็นใจซึ่งกันและกัน

ข้อเสนอแนะเรื่องการฝึกหัดและการพัฒนาครู

1. ครูมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาเพื่อ
เพาะกล้าแห่งปัญญาที่นำไปสู่วัฒนธรรมแห่งสันติ ดังนั้น
ต้องให้ความสำคัญกับสาระหลักสูตรและกระบวนการที่ครูต้องฝึก
ในวิชาชีพ ทั้งในระดับก่อนและระหว่างประจำการ

2. ต้องตระหนักถึงความจำเป็นในการให้การศึกษา
แก่นักการศึกษา สถาบันการฝึกหัดครู โดยการจัดหลักสูตร
แบบองค์รวมและบูรณาการ รวมทั้งแหล่งความรู้วิชาชีพครู
ซึ่งจะเป็นแรงบันดาลใจให้ครู รวมทั้งกระตุ้นและสร้างแรง
บันดาลใจให้นักเรียนได้ค้นหาความรู้เพื่อเพาะกล้าแห่งปัญญา
ให้ได้มาซึ่งสันติ เพื่อไปสู่เป้าหมายของ UNESCO เรื่อง
เรียนเพื่อรู้ เรียนเพื่อชีวิต เรียนเพื่อปฏิบัติ และเรียนรู้เพื่อ
การอยู่ร่วมกัน (learning to know; learning to be; learning
to do; and learning to live together) อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ควรมีการเตรียมการและพัฒนาศิลปะวิชาชีพครูอย่าง
ต่อเนื่องโดยครูควรได้รับการท้าทายให้ทำตนเป็นแบบอย่างของ
การบูรณาการค่านิยม และหลักการเรื่องการปลูกฝังปัญญาและ
พัฒนาสันติเข้าไปในชีวิตประจำวัน ในขณะที่เดียวกันผู้บริหาร

ผู้ปกครอง ครอบครัว นักเรียน และสังคมในวงกว้างก็ต้องสนับสนุนครูด้วยการนำค่านิยมไปปฏิบัติในชีวิตส่วนตัวและสังคมเช่นกัน

4. ครูและผู้ฝึกหัดครูควรส่งเสริมการพัฒนาห้องเรียนต้นแบบในประเทศต่างๆ ทั่วโลกเพื่อเป็นตัวอย่างและเรื่องราวแห่งความสำเร็จในการประยุกต์ใช้ หรือนำโปรแกรมการปลูกฝังปัญญาและพัฒนาสันติไปใช้วงกว้าง

5. โปรแกรมการศึกษาของครูที่มุ่งสู่การเพาะกล้าแห่งปัญญาเพื่อได้มาซึ่งสันติควรบูรณาการเรื่องการสนทนาแลกเปลี่ยนระหว่างศาสนา และความเชื่อต่างๆ ซึ่งมีมุมมองประสบการณ์และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ดังนั้น ครูจะมีมุมมองที่กว้างขึ้นจากความรู้ ค่านิยม และทักษะเหล่านั้นอันจะส่งผลในการบ่มเพาะให้นักเรียนเติบโตเป็นประชากรที่ฉลาดและรักสันติ

ข้อเสนอแนะต่อสถาบันความเชื่อ / ศาสนา และชุมชน

1. ควรนำหลักการและการปฏิบัติที่ได้จากการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นมาใช้ในการจัดการศึกษาที่เพาะกล้าแห่งปัญญาเพื่อได้มาซึ่งสันติ และส่งเสริมสันติที่หลากหลายในทุกมิติ ทั้งท้องถิ่น ภูมิภาค และนานาชาติ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งในค่านิยมร่วม มีความร่วมมือ และความสามัคคีระหว่างความเชื่อและจารีตปฏิบัติทางศาสนา

2. โปรแกรมการศึกษาผ่านทางสารสนเทศ แลกเปลี่ยนความเห็นระหว่างความเชื่อ ต้องเน้นในความเชื่อที่ว่ามนุษยธรรมเป็นสิ่งที่ดี และใช้ประโยชน์จากศักยภาพและพลังแห่งความเมตตา ความรัก ความยุติธรรม การให้อภัย ความนับถือ ความหวัง และการประนีประนอมที่มีอยู่แล้วในทุกวัฒนธรรมและความเชื่อ

3. นักการศึกษาต้องส่งเสริมการสนทนาแลกเปลี่ยนความเห็นเพื่อช่วยเหลือผู้เรียนที่มีความเชื่อแตกต่างกันให้เข้าใจกัน โดยให้การศึกษาที่มากกว่าค่านิยมร่วม ด้วยการเปิดกว้างให้เกิดการเรียนรู้จากกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจถึงความแตกต่างในความเชื่อ และหลักศาสนาบนพื้นฐานของความเคารพและการเรียนรู้เพื่ออยู่ร่วมกัน

4. ควรกระตุ้นให้สมาชิกของทุกศาสนา ทุกความเชื่อ ได้มีการสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในความเชื่อ และจารีตปฏิบัติของความเชื่อ นั้นๆ รวมถึงสมรรถนะในการที่จะท้าทายและปรับเปลี่ยนบนฐานของความเชื่อ หรือจารีตปฏิบัติที่ขัดกับค่านิยมและเอกลักษณ์แห่งความเชื่อของตน (เช่น ลัทธิความรุนแรง การละเมิดสิทธิมนุษยชน ความอยุติธรรม ฯลฯ)

5. ทุกความเชื่อควรมีการวิเคราะห์ทบทวน และยึดมั่นในการตรวจสอบ และปรับเปลี่ยนสภาพทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ ซึ่งทำให้บุคคลบางคนคิดเบี่ยงเบนและใช้คำสอนทางศาสนาไปในทางที่ผิดอันก่อให้เกิดผลร้าย

6. สถาบันการฝึกหัดครูจำเป็นต้องใช้แนวทางตามหลักการและค่านิยมของการสร้างวัฒนธรรมแห่งสันติที่ได้จากการสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการเตรียม และฝึกผู้สอนด้านศาสนาในโรงเรียน

7. การศึกษา และการสนทนาสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อที่แตกต่างกัน จำเป็นต้องเตรียมการและกระตุ้นให้ชุมชนและตัวแทนของแต่ละความเชื่อใส่ใจกับผู้นำทางการเมือง สังคมและเศรษฐกิจ ตลอดจนสถาบันการศึกษาและองค์กรทางสังคมภาคประชาชน เพื่อเสนอปัญญาตามจารีตปฏิบัติใน ความเชื่อของตน อันจะช่วยให้สามารถชนะความขัดแย้ง และความรู้สึกไร้สันติ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก

8. สถาบันการศึกษาและกลุ่มความเชื่อควรกระตุ้นให้มีการใช้สื่อเพิ่มขึ้น เพื่อให้สามารถสื่อสารความรู้สึกเชิงบวกให้กับประชาชนจำนวนมากๆ ได้ โดยโปรแกรมการส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งสันติต้องไม่เปลี่ยนแปลงความเลื่อมใสต่อศาสนาหรือความเชื่อนั้นๆ

9. ในการส่งเสริมการสนทนาสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อที่ต่างกัน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาสันตินั้น คำสอนในความเชื่อจะมีบทบาทในการสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ปฏิบัติปฏิบัติตาม นอกจากนี้ ยังช่วยขยายความเชื่อด้านนิเวศวิทยาแบบยั่งยืนได้ โดยจัดทำโครงการเพื่อสร้างชุมชนนิเวศวิทยา การอนุรักษ์ การลงทุนด้านระบบนิเวศวิทยา ค่ายนิเวศวิทยา สวนลิ่งมีชีวิต

การฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม และการขจัดมลภาวะ การใช้พลังงานทดแทนหรือพลังงานทางเลือก การสร้างวิถีปฏิบัติแบบยั่งยืน การจัดการของเสีย การนำกลับมาใช้ และการนำธรรมชาติโลกสู่การปฏิบัติให้มากขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยสร้างโลกสีเขียวที่ผนวกวัฒนธรรมด้านการดูแลนิเวศวิทยาเข้าไว้ด้วย

10. สถาบันการศึกษาและความเชื่อ ควรส่งเสริมการสนทนาสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อ โดยใช้ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วม และประสบการณ์การเรียนรู้ รวมไปถึงการนำเด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ไปเยี่ยมชมเพื่อให้มีประสบการณ์ตรง ณ สถานที่เกี่ยวข้องกับความเชื่ออันหลากหลาย เช่น สถานที่บูชา การสวด และพิธีกรรม เพื่อเรียนรู้จากกันและกัน รวมทั้งได้แลกเปลี่ยนมุมมองด้านความเชื่อ ศิลปะ และโครงการความร่วมมือทางสังคม เพื่อส่งเสริมสันติ ความยุติธรรม การพัฒนาแบบยั่งยืน การประนีประนอม และการต่อต้านการเหยียดผิว

11. ควรตระหนักว่าการศึกษาเพื่อสันติ เป็นการศึกษาเพื่อความยุติธรรมทางสังคมและนิเวศวิทยาด้วย ดังนั้นทุกสถาบันความเชื่อและชุมชนต้องมีส่วนร่วมในความพยายามที่จะสร้างระเบียบเศรษฐกิจโลก ซึ่งรวมถึงบริษัทข้ามชาติและสถาบันทางเศรษฐกิจต่างๆ ให้อยู่ในวิถีทางของการปรับปรุงมากกว่าการทำลายความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ และความผาสุกของสังคมมนุษย์และสิ่งแวดล้อม

12. การศึกษาที่เพาะกล้าแห่งปัญญาเพื่อได้มาซึ่ง
สันติควรส่งเสริมการสนทนาสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อ
และอภิปรายถึงเรื่องสิทธิมนุษยชนของปวงชน ซึ่งสามารถ
ยกระดับให้ดีขึ้นได้โดยการสอนด้านความเชื่อให้ยอมรับสิทธิ
และศักดิ์ศรีของปัจเจกชนและกลุ่มคน ในขณะเดียวกัน
ก็ควรเปิดกว้างต่อการเรียนรู้จากหลักการและการนำหลักการ
สิทธิมนุษยชนไปปฏิบัติ

การถักทอความปรองดอง และความสามัคคี
ทางวัฒนธรรม เป็นสิ่งจำเป็นในการเอาชนะปัญหา

ที่ปรึกษา

ดร.อำรุง จันทวานิช

เลขาธิการสภาการศึกษา

ดร.สมเกียรติ ชอบผล

รองเลขาธิการสภาการศึกษา

ดร.รุ่งเรือง สุชาภิรมย์

ที่ปรึกษาด้านวิจัย

และประเมินผลการศึกษา

นางสาววัฒนา อาทิตย์เที่ยง

ผู้อำนวยการสำนักวิจัย

และพัฒนาการศึกษา

นางสิริวรรณ สวัสดิวัตน์ ณ อยุธยา

หัวหน้าศูนย์การศึกษาเปรียบเทียบ

แปล

รศ. ดร.สุรศักดิ์ หลาบมาลา

สรุป บรรณาธิการ และจัดทำรายงาน

ดร.รุ่งเรือง สุชาภิรมย์

ที่ปรึกษาด้านวิจัย

และประเมินผลการศึกษา

ดร.รุ่งนภา จิตรโรจนรักษ์

นักวิชาการศึกษา 6 ว.

หน่วยงานรับผิดชอบ

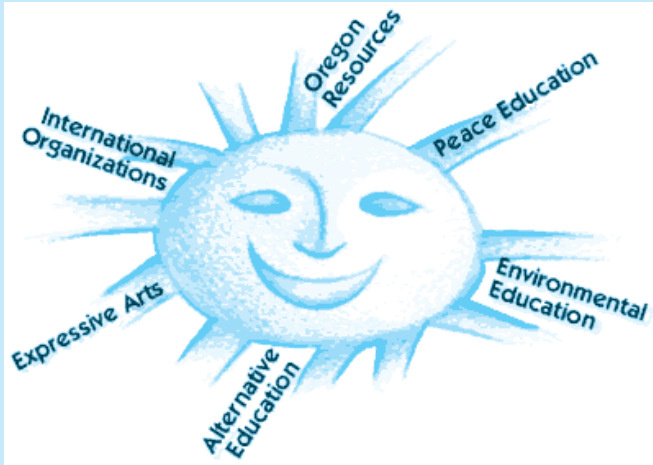
ศูนย์การศึกษาเปรียบเทียบ

สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

99/20 ถนนสุขุมวิท ดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300

โทรศัพท์ 0 2668 7123 ต่อ 1212 โทรสาร 0 2243 0085

www.onec.go.th

การปลูกเพาะกล้าแห่งปัญญา และสร้างโลกแห่งสันติสุข
ต้องได้รับการสนับสนุนจากบุคคลทั่วไป
จึงควรสร้างหุ้นส่วนกับกลุ่มสังคมระดับรากหญ้า
และองค์กรต่างๆ

การเพาะกล้าแห่งปัญญาเพื่อได้มาซึ่งสันติ

การศึกษาเพื่อสร้างวัฒนธรรมแห่งสันติ
ผ่านทางค่านิยม คุณธรรม และจิตวิญญาณ
ของหลากหลายวัฒนธรรม ความเชื่อ และอารยธรรม

การสร้างสันติสุขที่ยั่งยืนจะเป็นจริงได้
ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม

เพื่อเป็นการใช้ทรัพยากรของชาติให้คุ้มค่า
หากท่านไม่ใช่หนังสือเล่มนี้แล้ว
โปรดมอบให้ผู้อื่นนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป